

Valtiovarainministeriö
Snellmanninkatu 1 A
00023 Valtioneuvosto

LAUSUNTOPYYNTÖ VM162:00/2011

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Askolan kunnanvaltuusto on kokouksessaan 6.3.2013 § 26 päättänyt antaa seuraavan lausunnon Kuntarakennelakiluonnoksesta Valtiovarainministeriölle:

1. Selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä:

Kuntaudistus lakiluonnoksessa esitetyllä tavalla keskittyy vain kuntien lukumäärän vähentämiseen eikä demokratian tai palvelujen saatavuuden tahi niiden laadun parantamiseen.

Kunnille olisi tullut antaa riittävästi tietoa kaikista kuntiin ja kuntapalveluihin kohdistuvista käynnissä olevista uudistuksista, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistamislinjaukset.

Tämän lisäksi kunnat myös tarvitsevat tiedot kuntapalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistuksesta, kuntien tehtävien uudistamisesta ja kuntalain kokonaisuudistuksesta. Niin ikään (liitos-) kuntien asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen ja lähipalveluiden turvaaminen tulisi olla linjattu ennen uudistusta. Lausuntopyyntöissä ja sen liitteissä olevat puutteet ovat siinä määrin epämääräiset, ettei kuntarakennelain luonnoksesta voi antaa selkeää vastausta.

Erikseen kuntarakennelaista lausuminen johtaa siihen, ettei kunnissa ole mahdollisuutta ottaa kantaa kokonaisuuteen. Eri lausuntopyyntöt ja selvitykset hajottavat määrätietoista kuntien kehittämistyötä ja tulehduttavat kuntien välisiä suhteita. Varsinkin henkilöstö kärsii epävarmuudesta. Epäselvyys vaikeuttaa etenkin rekrytointeja.

Vapaaehtoisten kuntaliitosten rinnalla yhdenvertaisena ja aitona vaihtoehtona pitää sallia myös kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen.

Tutkimusten mukaan kuntien yli viidellesadalle palvelulle on olemassa erilaiset väestöpohjakriteerit, mikäli asiaa tarkastellaan tuloksellisuuden ja tehokkuuden näkökulmista.

Kunta katsoo, että vain kuntaliitosmahdollisuutta koskeva selvitysvelvollisuus on pakkoselvittämistä, joka ei täytä kuntalähtöisen uudistuksen periaatteita. Kuntaliitos ja kuntien välinen yhteistyö tulee asettaa tasavertaisiksi uudistamisvaihtoehdoiksi ja tuoda se avoimesti esille siten kuin Kuntaliiton lakiasianosasto ja valtiovarainministeriön kuntaosasto ovat asiaa tulkinneet.

Lakiluonnoksen 4g pykälän mukaan kunnan tulee ilmoittaa valtiovarainministeriölle 30.11.2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää kuntien yhdistymistä. Tuolloinkin velvoite koskisi selvityksen aloittamista ja ainoana julki lausuttuna tavoitteena selvitykselle on kuntaliitos. Selvitystyö voi kuitenkin tarkoittaa myös kuntien välistä yhteistyötä.

Selvitysvelvollisuus ei siis tarkoita, että prosessin päässä odottaisi kuntaliitos. Kuntarakennelakiluonnos on näiltä osin käytännössä samansisältöinen nykyisen kuntajakolain kanssa.

Kunta pitää lakiluonnoksen 5 luku 18 §:n 2 momenttia Kuntalain 30 §:n vastaisena eikä hyväksy sitä esitetyssä muodossa.

Ainoa muutos on se, että lakiluonnoksen mukaan talouskriisikuntia (erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevia kuntia) voitaisiin liittää pakolla yhteen erityisen selvitysmenettelyn jälkeen. Tämä vaatisi kuntajakoselvittäjän esityksen ja valtioneuvoston päätöksen lakiluonnoksen 18 pykälän 3. momentin mukaisesti.

Rakennelakiluonnoksen perusteella säädettävät normit eivät anna valtioneuvostolle sellaista ohjausvaltaa, jonka seurauksena kyettäisiin muodostamaan kuntakentän tahdon vastaisesti uusi suurkuntiin perustuva kuntarakenne.

2. Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Kunnan mielestä kuntarakennelakiluonnosta koskeva lausuntoaika on kohtuuttoman lyhyt. Kunnilla ei ole lausunnon antamiseen riittäviä tietoja, kuten edellä on jo todettu.

Edellä olevan perusteella Askolan kunnalla ei ole käytössään riittävästi tietoa kyetäkseen muodostamaan perustellut kantansa rakennelakiluonnokseen.

Kunta pitää välttämättömänä kunnille varatun määräajan pidentämistä ja mahdollisuutta lisäselvityksen antamiseen 31.8.2013 saakka.

Aikaisin realistinen lain voimaanastumisen aikataulu tulisi olla aikaisintaan vuoden 2014 alkupuolella.

3. Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Lakiluonnoksen mukaan talouskriisikuntia (erityisen vaikeassa taloudelli-

sessä asemassa olevia kuntia) voitaisiin liittää pakolla yhteen erityisen selvitysmenettelyn jälkeen. Tämä vaatisi kuntajakoselvittäjän esityksen ja valtioneuvoston päätöksen lakiluonnoksen 18 pykälän 3. momentin mukaisesti.

Rakennelakiluonnoksen perusteella säädettävät normit eivät anna valtioneuvostolle sellaista ohjausvaltaa, jonka seurauksena kyettäisiin muodostamaan kuntakentän tahdon vastaisesti uusi suurkuntiin perustuva kuntarakenne.

4. Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

4.1. Yhdistymisselvitykset

Lakiluonnoksen mukaan kuntajakoselvityksestä aiheutuvista kuluista vastaavat kunnat itse. Askolan kunta katsoo, että valtion tulee yksinomaan vastata kyseistä kuluista, koska se velvoittaa kunnat kuntajakoselvityksiin.

Yhdistymisselvitysten rahoittamista ei saa toteuttaa muista kunnille osoitetuista valtionavustuksista.

4.2. Yhdistymisavustukset

Käynnissä olevan valtiosuus uudistuksen yhteydessä on esitetty tavoitteeksi poistaa valtiosuusjärjestelmään liittyviä kuntaliitosten esteitä. On siis mahdollista, että yhdistymistueksi markkinoidusta valtiosuusmenetyksen kompensatiosta ollaan tekemässä pysyvää, jolloin taloudellisessa mielessä kuntien yhdistymisillä ei tulla saavuttamaan taloudellisia säästöjä.

Lakiluonnoksesta puuttuvat kokonaan arviolaskelmat yhdistymisavustusten kustannuksista. Se on huonoa lainsäädäntöä. Yhdistymisavustuksille on tarkoitus varata erityisrahoitusta neljän vuoden jaksolle maksimissaan yhteensä 200 miljoonaa euroa. Askolan kunta ei hyväksy sitä, että yhdistymisavustukset nipistettäisiin kuntapalvelujen rahoituksesta, jolloin muut kunnat kuin liitoskunnat joutuisivat yhdistymisavustusten maksajiksi.

5. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Kunnan mielestä hallituksen kuntarakennelain kylkeen liittämät linjaukset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen rakenteista ja turvaamisesta ovat epäselviä. Nyt näyttää siltä, että sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden uudistamisen tarkoitus on liittää kuntia pakolla yhteen eikä turvata sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laatua ja saatavuutta koko maan tasolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja rahoituksen uudistaminen on tärkein ja kiireellisin asia. Siitä on kyetty linjaamaan selkeästi vain sairaanhoitopiirien lakkauttamiset ja uusien sote-alueiden asukasohjat, jotka ovat pienempiä kuin lakkautettavien sairaanhoitopiirien. Tuore sote-työryhmän loppuraportti on ristiriitainen ja erimielinen.

Joulukuussa hallituksen tekemien sote-jatkolinjausten perusteella alle 20.000 asukkaan kunnat eivät enää tehdä sote-yhteistyötä valitsemissa naapurikuntien kanssa, vaan aiempi yhteistyö korvattaisiin uusilla sote-alueilla. Kunnat, joissa on 20 000-50 000 asukasta, voisivat järjestää enää vain joitakin kantokykyään vastaavia sote-palveluja. Ne menettäisivät merkittävästi sote-toimivaltaansa. Toisaalta kaupungit, joissa on 50.000-100 000 asukasta, tulevaa roolia sote-palvelujen järjestämisessä ei ole linjattu lainkaan. Askolan kunta katsoo, että sillä ja muilla kunnilla tulee säilyä itsehallintonsa mukainen oikeus valita itse yhteistyökumppaninsa.

Auki on jätetty monia merkittäviä kysymyksiä. Hajoavatko sairaanhoitopiirien alueet? Jos sairaanhoitopiirit hajoavat, miten ne puretaan ja omaisuus jaetaan? Mikä on 50 000 - 100 000 asukkaan kaupunkien rooli? Hoitavatko suuret kaupungit itse sote-alueiden tehtävät? Miten päätöksenteko ja hallinto sote-alueilla järjestetään? Millaisia sote-palveluja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnat voivat järjestää? Mitä tehtäviä annetaan viidelle erityisvastuualueelle? Miten erityisvastuualueiden hallinto, päätöksenteko ja rahoitus järjestetään?

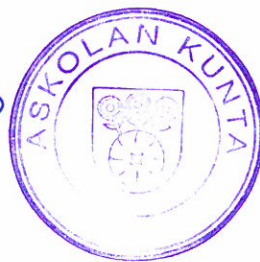
Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen pitää lähteä muuttamalla nyt sirpaleinen ja monikanavainen rahoitus yksikanavaiseksi, kuten se on tehty Ruotsissa tai Englannissa ja kuten muun muassa Sitra ja THL ovat raportoissaan sitä esittäneet.

Yhteenvetonaan Askolan kunta toteaa, että kuntauudistuksen tavoite purkaa "hallintohimmeleitä" ei onnistu mallissa, joka luo enemmän uusia epäselviä hallintotasoja kuin kunnallisesta itsehallinnosta ja vapaaehtoisuudesta lähtevän kuntien välisen yhteistyön tiivistämisen tie.

Askolassa 7.3.2013

Esko Rautiainen
kunnanjohtaja

Tuija Saloranta
vt. hallintojohtaja